

هدف از این پژوهش بررسی تحلیلی نوشته‌های علمی صاحب‌نظران آموزش عالی در شناسایی و مفهوم‌سازی ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه‌پژوهی و ارائه یک الگوی تلفیقی مبتنی بر رویکرد کارکردی است. دانشگاه‌پژوهی مجموعه فعالیت‌هایی است که به‌منظور پشتیبانی از سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی توسعه دانشگاهی با مرکزیت یک واحد رسمی در نظر گرفته می‌شود. در این پژوهش از طریق طبقه‌بندی تحلیلی محتوای اسناد و مدارک، به شناسایی و استخراج سازه‌های دانشگاه‌پژوهی پرداخته شد. مفاهیم استخراج شده از متون در سه مرحله کدگذاری بازاولیه، کدگذاری باز ثانوی و کدگذاری محوری طبقه‌بندی و تحلیل گردید. نمونه‌های مورد مطالعه مشتمل بر ۵۸ مقاله بود؛ شامل ۵۲ نمونه از مقالات مرتبط خارج کشور که در سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۵ به چاپ رسیده است و ۶ نمونه از مقالات مرتبط به چاپ رسیده در مجلات داخل کشور. یافته‌ها حاکی از وجود چهار مقوله محوری، شامل مرجعیت اطلاعات، سیاست‌پژوهی، تصمیم‌سازی و پاسخگویی و دوازده مقوله فرعی است. براساس یافته‌های حاصل از این پژوهش، الگوی تلفیقی دانشگاه‌پژوهی توسعه داده شد. این الگو می‌تواند چهارچوب کلی راهنمای تفکر و اقدام در شکل‌گیری دانشگاه‌پژوهی در دانشگاه‌های کشور باشد.

■ واژگان کلیدی:

دانشگاه‌پژوهی، برنامه‌ریزی توسعه دانشگاهی، مدیریت آموزش عالی، تصمیم‌سازی، سیاست‌پژوهی، تحقیق و توسعه

بررسی تحلیلی ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه‌پژوهی: ارائه الگوی تلفیقی دانشگاه‌پژوهی

محبوبه عارفی

دانشیار گروه علوم تربیتی دانشگاه شهید بهشتی
m-arefi@sbu.ac.ir

سیدهادی مرجانی

استادیار مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی
hdmarjaie@gmail.com

جعفر طرقي

دانش‌آموخته دکترای برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی دانشگاه شهید بهشتی
j_toroghi@sbu.ac.ir

محمد یمنی دوزی سرخابی

استاد گروه تربیتی دانشگاه شهید بهشتی
myamani2001@yahoo.com

بیان مسئله

اینکه نظام دانشگاهی در پویایی نظام اجتماعی حیات خود را حفظ کند، نشان از پیچیدگی آن دارد؛ لذا باید توجه داشت که برای ایجاد تغییر در نظام پیچیده دانشگاهی لازم است فعالیت‌های آن را فهمید و با فهم آنها قواعدی هر چند موقت برای هدایت آن معین کرد. در دانشگاه، اطلاعات، انرژی و مواد، وارد مراکز تصمیم‌گیری (مثلاً هیئت رئیسه) می‌شود و در آنجا براساس اثرات پس‌خوراند تعاملات انرژی، اطلاعات و مواد در فرصت‌های زمانی خاص، تصمیم‌ها ساخته می‌شود. کارایی تصمیم‌ها به قدرت درک مدیریت از اثرات پس‌خوراندی و توانایی تولید اطلاعات با توجه به تنوع نظام دانشگاه مربوط است؛ بنابراین لازم است به این سؤال توجه شود که تا چه حد تفکر «هسته مدیریتی» دانشگاه می‌تواند پیچیدگی و پویایی سازمان دانشگاه را بفهمد و تصمیماتی بگیرد که قدرت سازگارکنندگی دانشگاه با تغییرات بیرونی و درونی را ممکن کند. (یمنی، ۱۳۹۱: ۹۷) از جمله مسائلی که امروزه بخش‌های جامعه از جمله آموزش عالی را به خود مشغول ساخته است، دانش مبنا شدن اقتصاد و فراگرد جهانی شدن ساختارهای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است. (عارفی، ۱۳۸۴: ۵۴) دانشگاه‌ها در مسیر بقا، توسعه و تعالی خویش، ناگزیر از هماهنگی و سازگاری مستمر با تحولات محیط پیچیده، مبهم و متلاطم پیرامون خویش‌اند که این امر جز از طریق مدیریت، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری علمی، پژوهش‌محور و مبتنی بر اطلاعات دقیق، به‌روز و کارآمد محقق نخواهد شد. از سال‌های آخر قرن بیستم، دانشگاه‌های کشورهای پیشرفته به ویژگی‌هایی دست‌یافتند که با آنچه به‌صورت سنتی از دانشگاه درک می‌شود، متمایز است. این ویژگی‌ها هم از نظر ساختاری و هم از نظر کارکردی، دانشگاه‌ها را در موقعیتی دشوار و در عین حال، پویا قرار داده است. در جوامع صنعتی پیشرفته که می‌توان آنها را جوامع اطلاعاتی یا دیجیتالی نامید، دانشگاه‌ها ابعاد متنوع، ولی مرتبط به هم می‌یابند. (نایت^۱، ۲۰۱۳: ۲۶-۲۱) تغییرات سریع و پیچیده محیطی و مشکلات پیش‌رو، از قبیل کاهش منابع مالی، انفجار اطلاعات و سرعت شتابان فناوری‌های جدید، تصمیم‌گیری را برای مدیران دانشگاهی بسیار دشوار و آنان را ناگزیر از بهره‌گیری هر چه بیشتر از پژوهش‌های علمی در تصمیمات دانشگاهی کرده است. پژوهش‌های علمی در تصمیمات دانشگاهی و جلوگیری از تصمیمات سلیقه‌ای و احساسی، ضرورت بازنگری در فرایند تصمیم‌گیری در ساختار سازمانی و مدیریتی دانشگاه‌های

کشور را مضاعف کرده است. بر این اساس دفتر دانشگاه‌پژوهی (OIR)^۱ بیش از نیم قرن است که در اغلب دانشگاه‌های معتبر جهان ایجاد شده است. هدف آن انجام مطالعات و پژوهش‌های گسترده به‌منظور تأمین اطلاعات مورد نیاز مدیران دانشگاهی جهت کسب تصمیمات اثربخش است. این دفتر همچنین به آسیب‌شناسی، مسئله‌گشایی و اطمینان از عملکرد بهینه بخش‌های مختلف دانشگاه پرداخته است و در راستای ارتقای کیفیت کارکردهای دانشگاه، با بخش نظارت همکاری می‌کند. این نهاد تأثیرگذار در برنامه‌ریزی توسعه دانشگاهی نیز نقش مؤثر و مستمری دارد. (ولکواین^۲، ۲۰۰۸: ۹-۷) هووارد^۳ و همکاران (۲۰۱۲: ۲۳۴-۲۳۱) معتقدند: تحلیل برنامه و سیاست با تجزیه و تحلیل و پردازش و اطلاعات به‌دست می‌آید که چارچوبی برای تصمیم‌گیری فراهم می‌کند و این یکی از کارکردهای دانشگاه‌پژوهی است. هدف دانشگاه‌پژوهی توسعه یک سیستم پشتیبان تصمیم‌گیری برای مدیران است، دانشگاه‌پژوهی در واقع کانون تصمیم‌سازی است.

درحالی که دانشگاه‌پژوهی بیش از نیم قرن است که در اغلب دانشگاه‌های معتبر جهان طراحی و اجرا شده، لیکن این نهاد تأثیرگذار در تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی توسعه دانشگاهی تاکنون در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ایران نهادینه نشده است؛ این درحالی است که چنین واحدهایی از سوی نظریه‌پردازان آموزش عالی به‌منزله واحد خوداندیشی و خودانتقادی دانشگاه، تحلیل‌گر سیاست‌ها و هوش سازمانی آن، واسطه تغییر و سازگاری آن با محیط متحول، شناخته شده است و از کارکردهای بسیار حیاتی آن بحث شده است. (فراستخواه، ۱۳۸۸: ۹۱) در حال حاضر برخی دفاتر و واحدهایی در دانشگاه‌های ایران مانند دفتر طرح و برنامه وجود دارند که در اهداف و وظایف‌شان تا حدودی تشابه با برخی از ابعاد مأموریتی و کارکردهای دفتر دانشگاه‌پژوهی دارند. لیکن بنا به سرشت کارکردی و مأموریتی دانشگاه‌پژوهی، بهره‌گیری از مفاهیم علمی آن می‌تواند در توسعه نسل جدید دفتر طرح و برنامه دانشگاه‌های کشور ایفای نقش نماید. بر این اساس هدف این مقاله مفهوم‌سازی ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه‌پژوهی براساس دیدگاه صاحب‌نظران آموزش عالی و ارائه الگوی تلفیقی دانشگاه‌پژوهی است.

این پژوهش با رویکردی کاربردی ضمن مطالعه و تحلیل اسناد علمی صاحب‌نظران حوزه دانشگاه‌پژوهی به استخراج واحدهای معنایی و شناسایی مقولات و مؤلفه‌های

1. Office of Institutional Research
2. Volkwein
3. Howard

دانشگاه پژوهی پرداخته است. روش به کار رفته در این پژوهش روش فراترکیب با استفاده از تکنیک تحلیل محتوای مقایسه‌ای است. روش فراترکیب به عنوان یک روش تجمع و یکپارچگی نتایج مطالعات گوناگون مربوط به ابعاد کارکردی دانشگاه پژوهی انتخاب شده است. بر این اساس طی فرایند استخراج واحدهای معنایی متون مورد مطالعه، مقولات و مفاهیم انتزاعی شناسایی شد. با توجه به هدف این مقاله در مسیر ارائه الگوی تلفیقی دانشگاه پژوهی، از میان سه رویکرد تحلیلی (تاریخی، ساختاری و کارکردی)، رویکرد کارکردی انتخاب شده است.

چارچوب نظری

وجود دیدگاه‌های متفاوت صاحب نظران آموزش عالی در تبیین ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی ما را ملزم می‌سازد تا در این پژوهش از مضامین پیش‌پنداشته ابعاد چهارگانه دانشگاه پژوهی در الگوی ولکواين (۱۹۹۹) اقتباس نماییم. بر این اساس چارچوب نظری این پژوهش الگوی «ولکواين»^۱ است که مطابق جدول شماره ۱ با عنوان نقش‌های دانشگاه پژوهی توسط ولکواين در سال ۱۹۹۹ ارائه شده است. از آنجایی که ولکواين چهار نقش دانشگاه پژوهی را در سال ۱۹۹۹ و ابعاد ۱۸ گانه فعالیت‌های دانشگاه پژوهی را در سال ۲۰۰۸ به طور جداگانه‌ای ارائه نموده است. عدم همپوشانی سیستمی نقش‌های چهارگانه و فعالیت‌های ۱۸ گانه دانشگاه پژوهی به عنوان یک خلأ در کار ولکواين تلقی شد. بر این اساس این پژوهش به منظور رفع این خلأ با بررسی تحلیلی رویکردهای مورد مطالعه توانسته است از مقوله‌بندی فعالیت‌های دانشگاه پژوهی در تعامل با ابعاد چهارگانه دانشگاه پژوهی، الگوی تلفیقی دانشگاه پژوهی را طراحی و توسعه دهد. در واقع یک همپوشانی اما قابل تشخیص از ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی در یک ساختار تعاملی به نمایش گذارده شده است.

نمودار ۱: الگوی ولکواين: نقش‌های دانشگاه پژوهی

نقش و فرهنگ سازمانی	اهداف و مخاطبان	
	بهبود (درونی)	پاسخگویی (بیرونی)
نقش اداری و سازمانی	برای توصیف دانشگاه؛ دانشگاه پژوهی به عنوان مرجع اطلاعات	برای ارائه پاسخگویی؛ دانشگاه پژوهی به عنوان متخصص روابط عمومی

نقش و فرهنگ سازمانی	اهداف و مخاطبان	
	بهبود (درونی)	پاسخگویی (بیرونی)
نقش علمی و تخصصی	تحلیل سیاست‌ها؛ دانشگاه پژوهی به‌عنوان تحلیلگر سیاست‌گذاری	برای تأمین شواهد بی‌طرفانه در ارتباط با اثربخشی تصمیمات؛ دانشگاه پژوهی به‌عنوان دانشمند و پژوهشگر

۲۰۱

جدول ۱ آن‌دسته از اهداف و فعالیت‌های دانشگاه پژوهی که بیشتر جنبه درونی، سازنده و مبتنی بر پیشرفت و بهبود هستند، در مقابل آن‌دسته از اهداف که بیشتر جنبه بیرونی، تلخیصی و مبتنی بر مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی‌اند، از هم متمایز ساخته شده‌اند. در سمت چپ، نظام فرهنگ و ارزش سازمانی، در دو قالب علمی و تخصصی در مقابل ردیف اجرایی و سازمانی ارائه شده است. به‌عبارت دیگر دانشگاه پژوهی در پیوستار اهداف، از کارکرد بهبود درونی تا پاسخگویی بیرونی و در پیوستار سازمانی، از سطوح اداری تا سطوح علمی - تخصصی مطرح شده است. بر این اساس، چهار وجه دانشگاه پژوهی مورد نظر ولکواين در چهار مقوله ۱. پاسخگویی؛ ۲. مرجعیت اطلاعات؛ ۳. تصمیم‌سازی و ۴. سیاست‌پژوهی به‌شرح ذیل مفهوم‌سازی شده است.

الف: برای توصیف دانشگاه، دانشگاه پژوهی به‌عنوان مرجع اطلاعات: معادل مقوله مرجعیت اطلاعات

ب: تحلیل سیاست‌ها، دانشگاه پژوهی به‌عنوان تحلیلگر سیاست‌گذاری: معادل سیاست پژوهی

ج: برای تأمین شواهد بی‌طرفانه در ارتباط با اثربخشی تصمیمات، دانشگاه پژوهی به‌عنوان پژوهشگر: معادل مقوله تصمیم‌سازی

د: برای ارائه پاسخگویی، دانشگاه پژوهی به‌عنوان متخصص روابط عمومی: معادل، مقوله پاسخگویی

با توجه به چهار مقوله مذکور، در این بخش از پژوهش، اصلی‌ترین توصیف‌های صاحب‌نظران حوزه دانشگاه پژوهی به‌گونه‌ای هدفمند بررسی شد. در واقع توصیف‌های صاحب‌نظران منتخب در دسته‌بندی‌های معطوف به مفاهیم و به‌عبارتی دیگر مقوله‌های پیش‌پنداشته ۱. مرجعیت اطلاعات؛ ۲. سیاست پژوهی؛ ۳. تصمیم‌سازی و ۴. پاسخگویی قرار گرفته‌اند.

۱. رویکردهای مطالعه‌شده معطوف به مرجعیت اطلاعات

تیلور^۱ (۱۹۷۹)، ماسن^۲ (۱۹۹۳)، سوآپ^۳ (۱۹۸۱)، مورست^۴ (۲۰۰۹) و هووارد^۵ و همکاران (۲۰۱۲) از جمله صاحب‌نظرانی بوده‌اند که ویژگی اصلی دانشگاه‌پژوهی را جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات قلمداد کرده‌اند. ولکواین (۱۹۹۹) دفتر دانشگاه‌پژوهی را با نام مرکز اطلاعات و اطلاع‌رسانی دانشگاه معرفی می‌کند. «آلتباخ و کلی»^۶ (۱۹۸۵)، سوآپ و مونت‌گومری (۱۹۷۰) و ترنزینی^۷ (۱۹۹۹) این جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات را، مربوط به برنامه‌ها و فعالیت‌ها و عملکرد دانشگاه می‌دانند هدف از جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات، پشتیبانی از تصمیم‌گیری مدیریت دانشگاه است.

مورست (۲۰۰۹) و اسپینگر^۸ (۲۰۱۱) بر مهندسی و مدیریت اطلاعات که دفتر دانشگاه‌پژوهی انجام داده است تأکید دارند؛ بنابراین یکی از کارکردهای دانشگاه‌پژوهی طراحی سیستم‌های اطلاعات مدیریت (MIS)^۹ و سیستم پشتیبان تصمیم‌گیری (DSS)^{۱۰} است. از کارکردهای مهم دیگر دانشگاه‌پژوهی «گزارش‌دهی» است. «اوول»^{۱۱} (۱۹۸۹: ۱۴)، «پیترسون»^{۱۲} (۱۹۹۹: ۸۹) و «کالدرون»^{۱۳} (۲۰۱۱: ۸۷) گزارش‌دهی را از کارکردهای دانشگاه‌پژوهی مطرح کرده‌اند. «نایت» (۲۰۱۳) گزارش‌دهی به مدیران را از عمده وظایف دفتر دانشگاه‌پژوهی برشمرده است. داده‌های دانشگاه‌پژوهی، لازمه تصمیم‌گیری آکادمیک مرتبط با اثربخشی و بهبود سازمانی هستند. کالج‌ها و دانشگاه‌ها در فعالیت‌های روزانه خود با انواع مختلفی از داده‌ها سروکار دارند و مدیریت داده‌های سازمانی غیرمتمرکز است که در آن «دانشگاه‌پژوهی» و «برنامه‌ریزی» در طیفی از حوزه‌های متنوع مانند: پذیرش و ثبت نام، تحقیقات دانشجویی، برنامه‌ریزی و تجزیه و تحلیل، مدیریت فضاها، بخش (معاونت) دانش‌آموختگان و مسائلی از این دست انجام می‌شود. اوول (۱۹۸۹: ۱۴)

1. Taylor
2. Matsen
3. Saupé
4. Morest
5. Howard
6. Altbach & Kelly
7. Terenzini
8. Springer
9. Management Information System
10. Decision Support System
11. Ewell
12. Peterson
13. Calderon

می‌نویسد: این مسئله که آیا داده‌های تولیدشده در مؤسسات آموزش عالی به‌منظور تصمیم‌گیری به‌کار گرفته می‌شوند یا خیر، به‌دغدغه متخصصین دانشگاه پژوهی تبدیل شده است. مطالعه به‌کارگیری داده‌های سازمانی، اغلب با به‌کارگیری نتایج ارزشیابی در ارتباط است. برخلاف دانشگاه پژوهی، ارزشیابی برنامه‌ای^۱، مطالعات پژوهشی گسترده‌ای را به‌خود جذب کرده است، که به تعیین تأثیر به‌کارگیری نتایج ارزشیابی برنامه‌ای در تصمیم‌گیری‌ها می‌پردازد و این کیفیت برنامه‌ها را بهبود می‌بخشد. آنچه دارای اهمیت است، تولید داده‌های هدفمند، سریع و به‌روز است.

۲. رویکردهای مطالعه‌شده معطوف به تحلیل‌گری سیاست‌ها (سیاست پژوهی)

«فینچر»^۲ (۱۹۸۵: ۱۹) و «والتون»^۳ (۲۰۰۵: ۵۴) تحقیقات مرتبط با سیاست‌گذاری در آموزش عالی را، از جمله وظایف دانشگاه پژوهی برشمرده‌اند. «پیترسون» (۱۹۹۹: ۸۹) تحلیل سیاست‌گذاری در قلمرو آموزش عالی را مرتبط با مطالعات نیاز و تقاضا یا به‌عبارتی مطالعات بازاربایی و استخدام دانش‌آموختگان آموزش عالی دانسته است. وی این بخش از تحلیل یعنی، تحلیل برنامه و سیاست در آموزش عالی را، با تأکید بر رویکرد کیفی توصیه کرده است. فراستخواه (۱۳۸۸: ۷۹) دانشگاه پژوهان را تحلیل‌گر سیاست‌ها و هوش سازمانی معرفی کرده است. میدو^۴ (۱۹۹۰: ۴۲) نقش اصلی «دانشگاه پژوهی» را تدوین راهبردهای تحلیلی پشتیبانی‌کننده از فرایند تصمیم‌گیری برای مدیریت دانشگاه و سوآپ (۱۹۸۱) نقش پشتیبانی از تصمیم‌گیری مدیران دانشگاهی را در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری «خردورزانه» می‌داند و در این خصوص والتون^۵ (۲۰۰۵) تصمیم‌گیری پژوهش‌محور را مطرح کرده است. دیدگاه‌های «پیترسون» (۱۹۹۹) و «سوآپ» (۱۹۸۱) مبنی بر حمایت و پشتیبانی از فرایندهای سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری که دفتر دانشگاه پژوهی انجام داده است، حکایت از «تصمیم‌سازی سیاستی» یا «سیاست پژوهی» دارد. کراسن^۶ (۲۰۰۴) و ولکواین (۲۰۰۸) برنامه‌ریزی راهبردی، را یکی از کارکردهای دانشگاه پژوهی دانسته‌اند؛ در صورتی که بسیاری از صاحب‌نظران دانشگاه پژوهی، همچون ماسن (۱۹۹۳)، نایت (۲۰۱۳) و سوآپ (۱۹۸۱) کارکرد «دانشگاه پژوهی» را به‌طور کلی پشتیبانی از فرایندهای برنامه‌ریزی،

1. Program Evaluation
2. Fincher
3. Walton
4. Middaugh
5. Walton
6. Crossen

اعم از برنامه‌ریزی راهبردی و برنامه‌ریزی عملیاتی می‌دانند. تیلور و همکاران (۲۰۱۴: ۶۴) نیز بر این باور است که نقش دانشگاه پژوهی در بهبود درک برنامه‌ریزی و بهره‌برداری از دانشگاه است. ولکواين (۲۰۰۸: ۱۸) یکی از کارکردهای دانشگاه پژوهی را برنامه‌ریزی استراتژیک بیان کرده است؛ بنابراین دیدگاه‌های مذکور، حاوی این نکته است که یکی از کارکردهای دانشگاه پژوهی، «تصمیم‌سازی راهبردی» است. مورست (۲۰۰۹)، کارکنان دفتر دانشگاه پژوهی یا به عبارتی دانشگاه پژوهان را دستیار/ مشاورین مدیر برای مشاوره در تصمیم‌گیری‌های مراکز تصمیم‌گیری (مثلاً هیئت رئیسه) دانشگاه معرفی کرده است. فراستخواه (۱۳۸۸) دانشگاه پژوهان را در کمک به حل مشکلات و بحران‌های آموزش عالی کشور مؤثر می‌داند. جاودانی (۱۳۹۲) سیاست پژوهان دانشگاهی را عرضه‌کننده دانش پژوهشی در فرایند سیاست‌گذاری و پشتیبان تصمیم‌گیری مسائل آکادمیک و مدیریتی دانشگاه معرفی کرده است. نیوا^۱ (۲۰۰۳: ۵) انجام مطالعات و پژوهش برای تصمیم‌گیری را وظیفه مدیران می‌داند. آلتباخ و کلی (۱۹۸۵: ۷) تصمیم‌گیری پژوهش‌محور را به مدیران دانشگاهی توصیه می‌کنند، لازمه چنین سبک تصمیم‌گیری، پژوهش و ارزشیابی یا به عبارتی «ارزشیابی پژوهش‌محور» است. ترزینی (۲۰۱۳: ۱۳۹) با توجه به چنین کارکردی «دانشگاه پژوهی» را هوش سازمانی مطرح کرده است. ساکتی^۲ (۲۰۰۷) آن را مدیریت دانش محور می‌داند و فراستخواه (۱۳۸۸) دانشگاه پژوهی را خوداندیشی و خودانتقادی دانشگاه تعبیر کرده است.

۳. رویکردهای مطالعه‌شده معطوف به پشتیبانی تصمیم‌گیری اجرایی (تصمیم‌سازی) «شیهام»^۳ (۱۹۸۰: ۵۱۲) بر این باور است که هدف از جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات که دانشگاه پژوهی انجام داده است، تأمین اطلاعات در راستای کسب تصمیمات مدیریت دانشگاه خواهد بود. «اوول» (۱۹۸۹: ۱۴) نیز نقش دانشگاه پژوهی را پشتیبانی اطلاعاتی از تصمیم‌گیری می‌داند. «پیترسون» (۱۹۹۹: ۸۹) بر این باور است که طراحی سیستم‌های پشتیبانی تصمیم‌گیری یکی از وظایف اصلی دانشگاه پژوهی است. کراسن (۲۰۰۴) تصمیمات سازمانی را مبتنی بر اطلاعات دانسته است. اشمیلات^۴ (۱۹۸۵: ۶۲) معتقد است اکثر مؤسسات آموزش عالی دارای واحدهای دانشگاه پژوهی متمرکزند که

1. Neave
2. Saketi
3. Sheeham
4. Schmidtlein

در آنها داده‌های سازمانی به‌منظور تزریق اطلاعات به «فرآیندهای تصمیم‌گیری» در سطوح مختلف جمع‌آوری می‌شوند (ولکواین، ۱۹۹۰) و ساکتی (۲۰۰۷: ۵۴)، یکی از کارکردهای دانشگاه پژوهی را جلب مشارکت سایر واحدها یا گروه‌ها در تصمیم‌گیری‌های عملیاتی بیان کرده است.

درزل^۱ (۱۹۸۱: ۲۳۱) پژوهش و ارزشیابی عملکرد دانشگاه را سبب کاوش عمیق در طرز کار مؤسسه و پشتیبان تصمیم‌گیری قلمداد کرده است. سیبرت^۲ (۱۹۹۱: ۳۲۵) ارزشیابی توأم با تجزیه و تحلیل را از کارکردهای دانشگاه پژوهی می‌داند. ولکواین (۱۹۹۹: ۵۹-۶۵) بر این باور است که یکی از نقش‌های دانشگاه پژوهی ارزشیابی و پژوهشگری است و اولسن^۳ (۲۰۰۰: ۱۱۰) نیز در تأیید دیدگاه ولکواین ارزشیابی پژوهش‌محور را به‌منظور پشتیبانی تصمیمات اجرایی به دانشگاه‌پژوهان توصیه می‌کند.

۲۰۵

۴. رویکردهای مطالعه‌شده معطوف به پاسخگویی

براساس تحقیقات به‌عمل آمده مرجایی (۱۳۹۴)، ویژگی مهم‌تر دانشگاه پژوهی، پاسخگویی دانشگاه خواهد بود. به‌منظور پاسخگویی مناسب ترنزینی (۱۹۹۹) مطالعه و تحلیل محیط را یکی از کارکردهای دانشگاه پژوهی بیان کرده است. به‌منظور مطالعه و تحلیل محیط، متخصصین دانشگاه پژوهی باید از سه شایستگی برخوردار باشند: ۱. مهارت روان‌شناختی و تحلیلی؛ ۲. تحلیل اطلاعات و اندازه‌گیری‌های آماری و ۳. روش تحقیقات تجربی، شبه‌تجربی، پیمایشی، کیفی. در رابطه با تحلیل محیط، پیترسون (۱۹۹۹: ۸۹) و لینکوئیست (۱۹۹۹: ۴۵) حرفه‌های دانشگاه‌پژوهان، را آموزش علوم اجتماعی و آمار توصیه کردند. تیلور (۱۹۷۹) مطالعات تحلیلی دانشگاه‌پژوهان را برای حل به‌موقع و مؤثر مسائل سازمانی دانشگاه مناسب دانسته است. بر این اساس «هاچسون و کیدر»^۴ (۲۰۱۱: ۲۲۵)، «داد»^۵ (۲۰۰۴: ۱۴) و «نیو» (۲۰۰۳: ۵)، دانشگاه پژوهی را فرایند مطالعه سازمانی دانشگاه توصیف کرده‌اند. شیپام (۱۹۸۰: ۵۱۲) مطالعه و تحلیل عملکردها را وظیفه‌ای برای دفتر دانشگاه پژوهی مطرح کرده است. پیترسون (۱۹۹۹: ۸۸) مطالعات اجرایی و «لنگ»^۶ و همکاران (۲۰۱۳: ۲۷) تحلیل عملکرد را یکی از راهبردهای دانشگاه پژوهی

1. Dressel
2. Seybert
3. Olsen
4. Hutcheson & Kidder
5. Dodd
6. Lange

برشمرده‌اند. «ماری کالین» و همکاران (۲۰۰۹: ۷۸) توصیف طیف کامل عملکردهای (آموزشی، اداری و حمایتی) دانشگاه را به دانشگاه پژوهان توصیه می‌کند. «هوارد» و همکاران (۲۰۱۲: ۴۵-۳۸) بر این باورند که، نهاد دانشگاه به‌منظور ارتقای جایگاه هدایت‌گری خویش در مسیر دستیابی کشور به توسعه دانش‌بنیان، باید برخوردار از ساختار، فرایندها و کارکردهای بهینه و کارآمدی باشد تا بتواند نقش کلیدی خویش را در این مسیر به‌شکل مطلوبی ایفا کند؛ به عبارتی دیگر باید واحدی در دانشگاه تعریف شود تا به‌طور مستمر، به آسیب‌شناسی نقاط ضعف، کاستی‌ها و محدودیت‌های موجود در ساختار، فرایندها و کارکردهای دانشگاهی بپردازد و در یک عارضه‌یابی مداوم، دانشگاه را به نهادی پویا و کارآمد در راستای ارتقای نقش کلیدی خود در جامعه پیرامون تبدیل کند. از این مفهوم و واحد تخصصی در حوزه، آموزش عالی، با نام «دانشگاه‌پژوهی» تعبیر می‌شود. «نایت» (۲۰۱۳) اعتبارگذاری و ارزیابی نتایج تحصیلی دانشجویان را از وظایف دفتر دانشگاه‌پژوهی برشمرده است. «داد» (۲۰۰۴: ۱۳) اعتبارگذاری، ایجاد و حفظ استانداردها و بررسی‌های هم‌ارزی سازمانی را در همکاری با نهادهای اعتبارسنجی ملی به دفتر دانشگاه‌پژوهی دانشگاه‌ها توصیه می‌کند. ولکواين (۲۰۰۸: ۱۸) اعتبارسنجی دانشگاه را وظیفه دفتر دانشگاه‌پژوهی دانشگاه‌ها می‌داند. «ایتون»^۱ (۲۰۰۲) بر چگونگی فرایند اعتبارگذاری تأکید دارد. «جانسون»^۲ (۱۹۹۸: ۹۹) علم‌سنجی و رتبه‌بندی مقایسه‌ای خروجی مؤسسات دانشگاهی را یکی از کارکردهای دانشگاه‌پژوهی قلمداد کرده است. ماسن (۱۹۸۶) نظارت بر کیفیت را از وظایف دفتر دانشگاه‌پژوهی می‌داند. جانسون (۱۹۹۸) بر ارزیابی نسبی و ارزیابی درونی تأکید دارند. اگر چه فعالیت‌هایی همچون بررسی نرخ فارغ‌التحصیلان، ارزشیابی و ارزیابی دانشجویان دانشکده‌ها و برنامه‌ها و همچنین مدیریت ثبت‌نام، از دیدگاه پیترسون (۱۹۹۹: ۸۸) و «فرن و آلیسورس»^۳ (۲۰۰۱: ۶۹) جزء وظایف دفتر دانشگاه‌پژوهی شناخته شده است؛ لیکن «کالدرون» (۲۰۱۱: ۸۷) بر این باور است که توسعه استراتژی در راستای ارزیابی موقعیت بلندمدت دانشگاه باید از زمره اهداف دانشگاه‌پژوهی باشد. «آلتباخ و کلی» (۱۹۸۵: ۶) مطالعه و تحلیل عملکرد دانشگاه را مبتنی بر یک «پژوهش هدفمند» بیان کرده‌اند. «پیترسون» (۱۹۹۹) بر مطالعات مرتبط با ساختار مدیریت تأکید دارد. از دیدگاه «نعمتی» (۱۳۹۳): شناسایی و رفع مسائل فرایندها،

1. Eaton

2. Johnson

3- Feeren & Aylesworth

برنامه‌ها، عملکردها و منابع دانشگاهی جزء وظایف دفتر دانشگاه پژوهی بیان شده است. تیلور و همکاران (۲۰۱۴) ساختاردهی مشکلات رویدادها، به‌منظور توسعه چارچوب‌های منطقی برای شناسایی و تعریف ویژگی‌های مشکلات را به دانشگاه پژوهان توصیه می‌کند. اسپرینگر (۲۰۱۱) دانشگاه پژوهی را آنالیزور مشکلات موجود سازمان قلمداد کرده است. فراس‌تخواه (۱۳۸۸) فعالیت دانشگاه پژوهی را سبب بلوغ (بالندگی) سازمانی می‌داند. «ویچرچ»^۱ (۲۰۰۸) دگرگونی‌ای در ماهیت کار دانشگاه پژوهی را مطرح می‌کند و آن تأثیری است که دست‌اندرکاران دانشگاه پژوهی می‌توانند در تعاملات ویژه با محیط و توسعه پایدار آموزش عالی داشته باشند. ویچرچ (۲۰۰۸) در پژوهش خود تشخیص داده است که افراد در حال «تردد بین مرزها» و کمک به توسعه «فضای سومی» میان حوزه‌های حرفه‌ای و دانشگاهی‌اند. دست‌اندرکاران «دانشگاه پژوهی» لازم است نگاه‌شان به فراسوی محیط اطراف خود باشد و در نظر بگیرند که چگونه طیف وسیعی از عوامل خارجی، با داشتن تأثیر در جامعه و اقتصاد، منجر به بقا و پایداری مؤسسات آموزش عالی خواهد شد. (ویچرچ، ۲۰۰۸: ۳۸۷) امروزه دیگر واحد دانشگاه پژوهی تنها واحد گردآوری اطلاعات نیست؛ بلکه به‌مثابه منشأ تحولات در دانشگاه، به تحلیل و ایجاد ارتباط میدان داده است و درباره مسائل داخل و خارج دانشگاه، در راستای تبیین پیچیدگی محیط پیرامون و تعامل مستمر با آن و همچنین یافتن راه‌حل‌های اثربخش و راهبردی اطلاعات لازم را گردآوری می‌کند. (ترنزینی، ۲۰۱۲: ۱۳۹) بر این اساس توکوشیان^۲ (۲۰۰۵) و بوردن و همکاران^۳ (۲۰۱۳) تعاملات ویژه دفتر دانشگاه پژوهی با محیط را عامل مؤثری در توسعه دانشگاه قلمداد کرده‌اند.

سؤال‌های پژوهش

۱. ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی، از دیدگاه صاحب‌نظران آموزش عالی کدام‌اند؟
۲. الگوی مفهومی تلفیقی دانشگاه پژوهی شامل چه مؤلفه‌ها و چه روابطی است؟

روش پژوهش

اساساً پژوهش کیفی سه جزء یا مؤلفه دارد. نخستین آن داده‌هاست که آن را می‌توان از

1. Whitchurch
2. Toutkoushian. Robert
3. Borden

منابع مختلف، نظیر مصاحبه، مشاهده و اسناد و مدارک حاصل کرد. دوم ترتیبات عملی یا گام‌هایی اند که پژوهشگران می‌توانند از آنها برای تفسیر و سازمان دادن به داده‌ها استفاده کنند. این ترتیبات معمولاً شامل شناسایی مفاهیم، فروگاهی داده‌ها، تعیین مقوله با استفاده از ویژگی‌ها و ابعاد و در پایان ربطدهی یا نسبت‌دهی مقوله‌ها به هم است. بر این اساس در این پژوهش با استفاده از روش کدگذاری باز کدها (مفاهیم) و مضامین اصلی (تم) از متون علمی مطالعه‌شده شناسایی شد. این پژوهش متناسب با هدفی که داشته است به روش فراترکیب^۱ انجام شده است. فراترکیب روشی کیفی برای ایجاد دانش و تفسیر نتایج مطالعات پیشین است. (ساندروسکی و باروسو^۲، ۲۰۰۷) این روش مانند فراتحلیل، برای یکپارچه‌سازی چندین مطالعه برای ایجاد یافته‌های جدید و تفسیر آنها به کار می‌رود. (نوبلیت و هیر^۳، ۱۹۸۸) فراترکیب اطلاعات و یافته‌های مطالعات کیفی را در موضوع مرتبط و مشابه بررسی می‌کند و پژوهشگران را قادر می‌سازد تا همزمان درک کنند که چطور مطالعات مختلف به یکدیگر مرتبط‌اند. (بک^۴، ۲۰۰۲) از آنجا که کشف زمینه‌های فرعی و اصلی جدید و اساسی نقش‌ها و کارکردهای دانشگاه پژوهی، هدف اصلی این پژوهش است، روش فراترکیب به‌عنوان روشی مناسب برای به‌دست آوردن ترکیبی جامع از ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی به کار گرفته شد.

فرایند طی شده جهت استخراج واحدهای معنایی، کدها، مقولات، تم‌ها مطابق مراحل زیر انجام شد: در مرحله اول، الگوی ولکوااین به‌عنوان چارچوب نظری مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت و مفاهیم انتزاعی برگرفته از الگوی ولکوااین، شناسایی شده و در چهار مقوله: ۱. مرجعیت اطلاعات؛ ۲. سیاست پژوهی؛ ۳. تصمیم‌سازی و ۴. پاسخگویی، مفهوم‌سازی شد، سپس چهار مقوله مذکور، به‌عنوان مقوله‌های پیش پنداشته تعیین گردید. در مرحله دوم، توصیف‌های صاحب‌نظران در حوزه دانشگاه پژوهی در قالب چهار مقوله دسته‌بندی و مورد بررسی قرار گرفت.

نمونه‌های مطالعه ۵۸ مقاله است، شامل ۵۲ نمونه از مقالات مرتبط خارج کشور که در سال‌های ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۵ به چاپ رسیده است و ۶ نمونه از مقالات مرتبط به چاپ رسیده در مجلات داخل کشور که مشخصاً در حوزه دانشگاه پژوهی انجام شده بودند.

-
1. Meta-Synthesis
 2. Sandelowski & Barroso
 3. Noblit.& Hare
 4. Beck

از تحلیل یافته‌ها ۱۲ مقوله فرعی با عنوان مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی استخراج و شناسایی گردید. چهار مقوله اصلی، مرجعیت اطلاعات، سیاست پژوهی، تصمیم‌سازی و پاسخگویی به عنوان ابعاد دانشگاه پژوهی و دوازده مقوله فرعی با عنوان مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی تبیین گردید و در نهایت براساس یافته‌های حاصل از این مطالعه الگوی تلفیقی دانشگاه پژوهی توسعه داده شد.

یافته‌ها

یافته‌های حاصل از مطالعه و بررسی تحلیلی متون رویکردهای علمی صاحب‌نظران دانشگاه پژوهی حاکی از وجود وجوه اشتراکی از ویژگی‌های دانشگاه پژوهی یا به عبارتی دیگر تم‌های دانشگاه پژوهی است که با روش فراترکیب، در فرایند کدگذاری کیفی استخراج شد. بنابراین براساس نتایج حاصل از تحلیل محتوای متون علمی صاحب‌نظران در این پژوهش، ابعاد دانشگاه پژوهی عبارت‌اند از: ۱. مرجعیت اطلاعات؛ ۲. سیاست پژوهی؛ ۳. تصمیم‌سازی و ۴. پاسخگویی.

در پاسخ سؤال اول پژوهش یعنی ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی از دیدگاه صاحب‌نظران داده‌های گردآوری شده از متون‌های رویکردهای علمی صاحب‌نظران، به صورت کدگذاری باز مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در اجرای فرایند کدگذاری باز ۱۲ مقوله فرعی و ۴ مقوله اصلی (تم) کارکردهای دانشگاه پژوهی، شناسایی و استخراج شد. تم‌های اصلی شامل: مرجعیت اطلاعات، سیاست پژوهی، تصمیم‌سازی و پاسخگویی است. خلاصه یافته‌های به دست آمده در جداول ۲، ۳ و ۴ آمده است. جدول ۲ توزیع چهار مضمون اصلی و دوازده مقوله فرعی را، که به ترتیب ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی نامیده شده است نشان می‌دهد. مفهوم‌سازی ابعاد چهارگانه دانشگاه پژوهی براساس تعاریف ذیل صورت پذیرفته است: مرجعیت اطلاعاتی^۱: بانک اطلاعات عناصر سازمانی است که با تهیه داده‌ها و تبدیل و پردازش اطلاعات، آمار توصیفی را برای مخاطبین دانشگاهی مهیا و ارائه می‌کند. (مرجایی، ۱۳۹۴: ۱۶)

سیاست پژوهی^۲: هدف سیاست پژوهی، ارائه توصیه‌های علمی و توصیه‌های معطوف به عمل به سیاست‌گذاران برای حل یک مسئله است. به سخنی دیگر، سیاست پژوهی در

1. Them
2. Information Authority
3. Policy Research

برگیرنده مطالعاتی است که به ارائه توصیه‌های سودمند به سیاست‌گذاران، همه اقدامات ممکن را در حل مسئله بررسی و واکاوی انتقادی می‌کند و به‌طور کلی سیاست‌پژوهی تحقیق درباره مسائل اجتماعی اساسی و مهم برای نیل به روندهای علمی واقع‌بینانه در حل و کاهش این مسائل است. (جاودانی، ۱۳۹۲؛ به‌نقل از سیلو، ۲۰۰۵: ۳۷) سیاست‌پژوهی آمیزه‌ای از علم و فن و هنر است. علم مجموعه‌ای از نظریه‌ها، مفاهیم و اصول روش‌شناسی است، فن مجموعه‌ای از تکنیک‌های کارآمد، قواعد تجربی و شیوه‌های عملیاتی استاندارد است و هنر، سبک و شیوه کار فرد است. این بدان معنی است که سیاست‌پژوهی فقط منحصر به یک شیوه نیست. منظور از سیاست‌پژوهی در این پژوهش فرایند اجرای پژوهش در قلمرو آموزش عالی است، که با بهره‌گیری از تحلیل‌های تاریخی، فلسفی، اقتصادی و اجتماعی، به تولید دانش پژوهشی در فرایند تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری آموزش عالی کشور می‌پردازند.

تصمیم‌سازی^۱: فرایند تصمیم‌گیری دارای سه مرحله مجزا است: اطلاعات، طراحی و انتخاب، که دو مرحله بنیادی آن یعنی اطلاعات و طراحی، تصمیم‌سازی محسوب می‌شود. (ملکی، ۱۳۸۳: ۴۵) در مرحله اطلاعات، واقعیت محیط بررسی و مسئله مشخص و تعریف می‌شود. در مرحله طراحی، مدلی که بیانگر نظام پشتیبانی تصمیم‌گیری باشد، ساخته می‌شود. مرحله انتخاب شامل راه‌حل برای مدل است، این راه‌حل برای صورتی از مسئله است که در مدل طراحی شده بازتعریف شده است و در آن آزمایش می‌شود و آنگاه راه‌حل آزموده‌شده برای اجرا آماده است. راه‌حل‌ها عمدتاً در قالب، داده‌های عملکردی، برنامه‌ای و سیاستی است.

پاسخگویی دانشگاه^۲: پاسخگویی دانشگاه، عبارت است از شناخت، مسئولیت‌پذیری و تعهد جمعی دانشگاهیان، نسبت به خواسته‌ها، انتظارات، نیازها و منافع معقول و مشروع ذی‌نفعان اصلی بیرونی دانشگاه شامل، جامعه علمی، جامعه مدنی، بازار کار و به‌کارگیری حداکثر تلاش‌ها، انگیزه‌ها، توانمندی‌ها و بهبود مستمر عملکردها در جهت تأمین آنها و ارزیابی و اطلاع‌رسانی و گزارش‌دهی شفاف، دقیق، به‌هنگام و مستمر از عملکرد دانشگاه به آنان به‌منظور جلب اعتماد، رضایت، حمایت و مشارکت آنان در مدیریت دانشگاه. (مظفری، ۱۳۹۵: ۱۱۵)

1. Decision Broking
2. University Accountability

جدول ۱: توزیع ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی براساس مفاهیم شناسایی شده از متون علمی مورد مطالعه

ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی													
پاسخگویی			تصمیم‌سازی			سیاست پژوهی			مرجعیت اطلاعات		ابعاد		
مطالعات تطبیقی و الگوبرداری	تعاملات ویژه با محیط	تحلیل محیطی	پژوهش وارزشیابی	مطالعه و تحلیل برنامه‌ها	پشتیبان تصمیم‌گیری عملیاتی	تشخیص و جهت‌گیری توسعه سازمانی	پشتیبان تصمیم‌گیری راهبردی	مطالعه و تحلیل سیاست‌ها	گزارش‌دهی	تبادل داده‌ها و توسعه اطلاعاتی	جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات	نام نویسنده / پژوهشگر	سال
												*	*
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	تیلور	۲۰۱۴	
			*	*	*	*	*	*	*	*	ولکواين	۲۰۱۳	
		*	*	*	*	*	*	*	*	*	بوردن	۲۰۱۳	
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	لانگ	۲۰۱۳	
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	کالدرون وماتيسن	۲۰۱۳	
			*	*	*	*	*	*	*	*	وبر	۲۰۱۲	
			*	*	*	*	*	*	*	*	ترنزينی	۲۰۱۲	
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	هوارد	۲۰۱۲	
			*	*	*	*	*	*	*	*	اسپينگر	۲۰۱۱	
	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	کالدرون	۲۰۱۱	
			*	*	*	*	*	*	*	*	هاچسون و کيدر	۲۰۱۱	
			*	*	*	*	*	*	*	*	اولسن	۲۰۱۰	
			*	*	*	*	*	*	*	*	سایر	۲۰۱۱	
			*	*	*	*	*	*	*	*	لايمر وجرنيمو	۲۰۰۹	
			*	*	*	*	*	*	*	*	کاگلين	۲۰۰۹	
			*	*	*	*	*	*	*	*	مورست	۲۰۰۹	
			*	*	*	*	*	*	*	*	سوآپ	۲۰۰۸	
	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	ويچرچ	۲۰۰۸	
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	ولکواين	۲۰۰۸	

ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی										
ابعاد	مرجعیت اطلاعات			سیاست پژوهی			تصمیم‌سازی			پاسخگویی
	تبادل داده‌ها و توسعه اطلاعاتی	گزارش دهی	مطالعه و تحلیل سیاست‌ها	پشتیبان تصمیم‌گیری راهبردی	تشخیص و جهت‌گیری توسعه سازمانی	پشتیبان تصمیم‌گیری عملیاتی	مطالعه و تحلیل برنامه‌ها	پژوهش و ارزشیابی	تحلیل محیطی	تعامات ویژه با محیط
مؤلفه‌ها	نام نویسنده / پژوهشگر	سال								
ورهیز		۲۰۰۸	*				*			
اوکیگو		۲۰۰۷	*				*		*	
ساکتی		۲۰۰۷				*	*	*		
انتظاری		۲۰۰۶	*				*			
توکوشیان		۲۰۰۵	*		*	*	*	*	*	*
هاروی و ورهیز		۲۰۰۵	*	*	*	*	*	*	*	*
والتون		۲۰۰۵	*	*						
داد		۲۰۰۴		*					*	*
کراسن		۲۰۰۴	*	*	*	*	*	*	*	*
نیوول		۲۰۰۳	*		*					
نابت		۲۰۰۳	*		*	*	*	*	*	*
سایر		۲۰۰۳								
ایتون		۲۰۰۲		*	*	*	*	*	*	*
سربن		۲۰۰۲	*	*						
فرن و آلیسورس		۲۰۰۱	*	*	*	*	*	*	*	*
مان		۲۰۰۱	*	*	*	*	*	*	*	*
اولسن		۲۰۰۰	*	*	*	*	*	*	*	*
ولکواين		۱۹۹۹	*	*	*	*	*	*	*	*
پیترسون		۱۹۹۹	*	*	*	*	*	*	*	*
ترزینی		۱۹۹۹	*	*	*	*	*	*	*	*
جانسون		۱۹۹۸	*	*	*	*	*	*	*	*

ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی													
ابعاد		مرجعیت اطلاعات			سیاست پژوهی			تصمیم‌سازی		پاسخگویی			
نام نویسنده / پژوهشگر	سال	جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات	تبادل داده‌ها و توسعه اطلاعاتی	گزارش دهی	مطالعه و تحلیل سیاست‌ها	پشتیبان تصمیم‌گیری راهبردی	تشخیص و جهت‌گیری توسعه سازمانی	پشتیبان تصمیم‌گیری عملیاتی	مطالعه و تحلیل برنامه‌ها	پژوهش و ارزشیابی	تحلیل محیطی	تعاملات ویژه با محیط	مطالعات تطبیقی و الگوبرداری
میدو	۱۹۹۰	*				*		*	*		*		
اوول	۱۹۸۹		*	*					*		*		
برندا	۱۹۸۹	*							*				
ماسن	۱۹۸۶	*							*	*			
آلتنباخ و کلی	۱۹۸۵	*		*					*	*			
فینچر	۱۹۸۵			*	*				*		*		
سوآپ	۱۹۸۱	*			*	*	*		*				
درزل	۱۹۸۱				*	*	*		*		*		
تیلور	۱۹۷۹		*		*				*				
شیهام	۱۹۸۰	*	*		*				*		*		
مرجایی	۱۳۹۴				*				*	*	*		
نعمتی	۱۳۹۳	*				*	*		*		*		
امین‌بیدختی	۱۳۹۱	*	*	*									
ابراهیمی‌پور و همکاران	۱۳۹۱	*	*		*	*			*		*		
فراستخواه	۱۳۸۷					*					*	*	
ساکتی	۱۳۸۴	*	*	*	*				*	*	*	*	*

جدول ۱ توزیع ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی را در آثار علمی صاحب‌نظران مطالعه‌شده نشان می‌دهد. ملاحظه می‌شود که صاحب‌نظرانی همچون شیهام (۱۹۸۰)، اوول (۱۹۸۹)، پیترسون (۱۹۹۹)، کراسن (۲۰۰۴) و هاموند (۲۰۰۹) مهم‌ترین نقش

دانشگاه پژوهی را مرجعیت اطلاعات و دانشگاه پژوهی را پشتیبانی اطلاعاتی از تصمیم‌گیری می‌دانند. از داده‌های جدول ۱ چنین استنباط می‌شود که دانشگاه پژوهی، لازمه تصمیم‌گیری آکادمیک مرتبط با اثربخشی و بهبود سازمانی است و راهبردهای تحلیلی پشتیبانی‌کننده از فرایند تصمیم‌گیری برای مدیریت دانشگاه را فراهم می‌آورد. میدو (۱۹۹۰)، سوآپ (۲۰۰۸)، ویلسون (۲۰۱۰)، کرایس (۲۰۰۴)، ولکواین (۲۰۰۸)، ایبرلین (۲۰۰۵)، کنزی و همکاران (۲۰۰۷)، وهاموند (۲۰۰۹)، پیترسون و کورکوران^۱ (۱۹۸۵)، آلتون تیلور (۱۹۷۹)، ویچرچ (۲۰۰۸)، پیترسون (۱۹۹۹)، فراستخواه (۱۳۸۸) از جمله صاحب‌نظرانی هستند که بر سیاست پژوهی دانشگاهی تأکید دارند.

منظور از نقش «تصمیم‌سازی»، فعالیت نظام‌یافته پژوهش‌ها و ارزشیابی‌های منظم از کلیه: ۱. فرایندها؛ ۲. برنامه‌ها؛ ۳. عملکردها؛ ۴. منابع و ۵. اثربخشی دانشکده‌ها و سایر واحدهای سازمانی دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی است. براساس داده‌های جدول ۱ فراوانی مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی در جداول ۲ و ۳ ارائه شده است.

۲۱۴

جدول ۲: فراوانی مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی در متون رویکردهای علمی موردهای مطالعه‌شده

درصد	فراوانی	مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی	ابعاد دانشگاه پژوهی
٪۱۵/۲	۳۹	جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات	مرجعیت اطلاعات
٪۷	۱۸	تبادل داده‌ها و توسعه اطلاعاتی	
٪۶/۵	۱۷	گزارش‌دهی	
٪۱۲/۶	۳۳	مطالعه و تحلیل سیاست‌ها	سیاست پژوهی
٪۵/۷	۱۵	پشتیبان تصمیم‌گیری راهبردی	
٪۳/۷	۱۰	تشخیص و جهت‌گیری توسعه سازمانی	
٪۱۲/۲	۲۹	پشتیبان تصمیم‌گیری عملیاتی	تصمیم‌سازی
٪۹/۲	۲۴	مطالعه و تحلیل برنامه‌ها	
٪۱۰	۲۶	پژوهش و ارزشیابی	
٪۷/۶	۲۰	تحلیل محیطی	پاسخگویی
٪۵/۷	۱۵	تعاملات ویژه با محیط	
٪۴/۶	۱۲	مطالعات تطبیقی و الگوبرداری	

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، در جدول ۲ ابعاد دانشگاه پژوهی شامل مرجعیت اطلاعات، سیاست پژوهی و تصمیم‌سازی و پاسخگویی و دوازده مقوله زیرمجموعه آنها تحت عنوان مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی است. نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که در بعد مرجعیت اطلاعات، بیشترین درصد مربوط به جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات (۱۵/۲٪) است. در بعد سیاست پژوهی مهم‌ترین کارویژه دانشگاه پژوهی مطالعه و تحلیل سیاست‌ها با ۱۲/۶٪ است؛ همچنین مطالعات تحلیلی سیاست‌ها می‌تواند در پشتیبانی تصمیم‌گیری راهبردی با ۵/۷٪ بیشترین نقش را در دانشگاه پژوهی داشته باشد. سیاست پژوهی، تشخیص و جهت‌گیری توسعه سازمانی را با ۳/۷٪ موجب می‌شود. مطالعه و تحلیل برنامه‌های دانشگاه با ۹/۲٪ بیشترین میزان را در تصمیم‌سازی مدیریت دانشگاهی به خود اختصاص داده است. در بعد پیشگیری روابط اجتماعی، تحلیل محیطی با ۷/۶٪ بیشترین درصد را دارد؛ در واقع دانشگاه پژوهی معطوف به تحلیل محیط در راستای اثربخشی بیشتر و پاسخ به تغییرات، نیازها و مقتضیات محیط است. در جدول ۲ ملاحظه می‌شود که نقش و جایگاه مهم دانشگاه پژوهی در هر چهار بعد از ابعاد شناسایی شده آشکارا بیان شده است. گویی که دانشگاه پژوهان با انجام هماهنگ کارویژه‌های دانشگاه پژوهی بیشترین تأثیر را در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی توسعه دانشگاهی خواهند داشت. جدول ۳ گویای اولویت‌بندی ابعاد دانشگاه پژوهی براساس رویکردهای علمی مطالعه شده است.

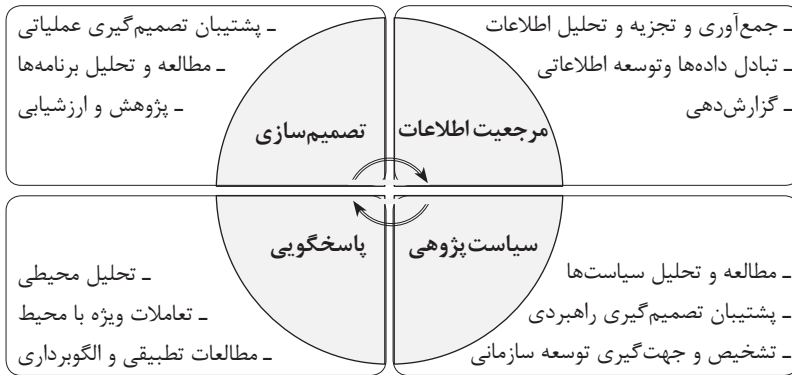
جدول ۳: اولویت‌بندی ابعاد دانشگاه پژوهی براساس رویکردهای علمی مطالعه شده

اولویت	تعداد ارجاعات	مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی	ابعاد دانشگاه پژوهی
اول	۷۹	۳	تصمیم‌سازی
دوم	۷۴	۳	مرجعیت اطلاعات
سوم	۵۸	۳	سیاست پژوهی
چهارم	۴۷	۳	پاسخگویی

در این جدول ملاحظه می‌شود، بیشترین ارجاعات مربوط به وجه «تصمیم‌سازی» دانشگاه پژوهی است و کمترین ارجاعات مشمول «پاسخگویی» است. نتایج نشان می‌دهد، در واقع «مرجعیت اطلاعات» نیز که در اولویت دوم قرار دارد، زمینه‌ساز کارکرد تصمیم‌سازی

مبتنی بر اطلاعات تحلیل شده است.

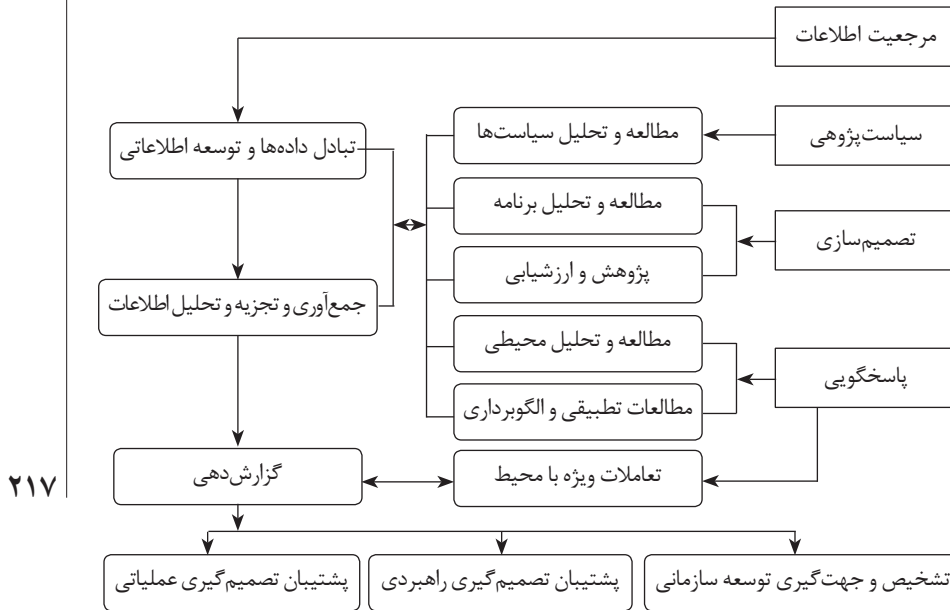
در پاسخ سؤال دوم پژوهش که مربوط به الگوی مفهومی تلفیقی دانشگاه پژوهی بود، ابتدا با بهره گیری از یافته‌های حاصل از تحلیل محتوای متون، رویکردهای علمی صاحب‌نظران دانشگاه پژوهی، به‌منظور سازماندهی مفهومی مؤلفه‌های مربوط به هر یک از ابعاد چهارگانه دانشگاه پژوهی، الگوی مفهومی دانشگاه پژوهی مطابق نگاره ۱ ترسیم شد.

۲۱۶

نگاره ۱: الگوی مفهومی ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی

الگو یک نماد انتزاعی است که ارتباط بین مؤلفه‌ها و ابعاد آنها را تعیین می‌کند. در واقع الگو مجموعه‌ای از عناصر مرتبط را در ساختار یا فرایند موجود قرار می‌دهد. در تکمیل پاسخ سؤال دوم پژوهش، به‌منظور تصویر چگونگی ارتباط و انتظام مؤلفه‌های مربوط به ابعاد چهارگانه دانشگاه پژوهی، مقوله‌های اصلی و فرعی با استفاده از یک پارادایم^۱ مطابق نگاره ۲ به‌همدیگر وصل شدند. در واقع با عنایت به نگاره ۱ الگوی تلفیقی دانشگاه پژوهی مبتنی بر چگونگی ارتباط کارکردی مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی مطابق نگاره ۲ ترسیم شد. از بین الگوهای ساختاری و کارکردی الگوی تلفیقی از نوع کارکردی است.

نگاره ۲: الگوی تلفیقی دانشگاه پژوهی

تشریح الگو

در نگاره ۲، چگونگی تعاملات چهاروجه از ابعاد دانشگاه پژوهی و مؤلفه‌های مربوط به آنها نشان داده شده است. خطوط یک‌طرفه بیانگر مقوله‌های مرتبط با هر یک از ابعاد دانشگاه پژوهی است و خطوط دوطرفه، حاکی از تعاملات اطلاعاتی بین مؤلفه‌های کارکردهای سیاست پژوهی، تصمیم‌سازی، پاسخگویی با مؤلفه‌های مرجعیت اطلاعات است. آنچه در این الگو حائز اهمیت است اهداف و سیاست‌های گزارش‌دهی و تدوین گزارش‌ها است در واقع محتوای گزارش‌ها باید پشتیبانی تصمیم‌گیری راهبردی و عملیاتی مدیریت دانشگاهی را فراهم نماید و تشخیص و جهت‌گیری توسعه دانشگاه را موجب شود. ابعاد دانشگاه پژوهی، که شامل: ۱. مرجعیت اطلاعات؛ ۲. سیاست پژوهی، ۳. تصمیم‌سازی و ۴. پاسخگویی است، در این پژوهش به‌عنوان کارکردهای اصلی دانشگاه پژوهی تعریف و توصیف شده‌اند.

در نگاره مذکور مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی را به‌شرح زیر می‌توان توصیف کرد:

۱. مطالعه و تحلیل سیاست‌ها و راهبردهای توسعه دانشگاهی.
۲. مطالعه و تحلیل برنامه‌های بخش‌های دانشگاه و همکاری در تدوین برنامه جامع دانشگاه.

۳. پژوهشگری و ارزشیابی اثربخشی و انطباق فعالیت‌ها و قوانین و آیین‌نامه‌ها.
۴. مطالعه و تحلیل محیطی مبتنی بر نیازها و مقتضیات محیط و انتظارات ذی‌نفعان آموزش عالی.
۵. مطالعات تطبیقی و الگوبرداری تجارب موفق توسعه سازمانی دانشگاه‌های پیشرو.
۶. تبادل داده‌ها و توسعه اطلاعاتی از طریق سیستم‌های اطلاعاتی و سایت ویژه دفتر دانشگاه پژوهی.
۷. جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات در ارتباط با داده‌های حاصل از پایگاه‌های اطلاعاتی بخش‌های دانشگاه.
۸. گزارش‌دهی مبتنی بر اهداف: الف. پشتیبان تصمیم‌گیری عملیاتی؛ ب. پشتیبان تصمیم‌گیری راهبردی؛ ج. تشخیص و جهت‌گیری توسعه سازمانی دانشگاه. (گزارش‌ها می‌تواند مشتمل بر محاسبات و ارائه آمار منابع انسانی، فیزیکی و مالی و سناریوهای مبتنی بر آینده‌نگری و همچنین اطلاعات تحلیلی مورد نیاز واحدهای درونی دانشگاه و پاسخگویی مراجع ملی و منطقه‌ای و جهانی باشد)

بحث و نتیجه‌گیری

۱. مطالعات نشان داده که دانشگاه‌هایی که سبک رهبری آنها مبتنی بر هوش تحلیلی باشد، در جهت‌گیری و توسعه سازمانی خود موفق خواهند بود. این سبک می‌تواند چهارچوب کلی راهنمای تفکر و اقدام برای آغاز فعالیت دانشگاه‌پژوهی در دانشگاه‌های کشور باشد. ساختار فعلی آموزش عالی ایران برای محیطی باثبات و ساده طراحی شده است، لذا در محیط پیچیده کنونی، وجود واحدهایی همچون دانشگاه‌پژوهی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور برای کمک به تصمیم‌گیری مناسب مدیریت دانشگاه ضروری است و در این راستا حمایت و مشارکت فعال رهبران و مدیران دانشگاه از الزامات اولیه توفیق دانشگاه‌پژوهی محسوب می‌شود. به‌طور کلی می‌توان چنین استنباط کرد، که دانشگاه‌پژوهی معطوف به ارائه خدمات پژوهشی و تحلیلی، یا مشاوره به مدیریت ارشد دانشگاه است و از برنامه‌ریزی‌ها و تصمیمات راهبردی و بازنگری سیاست‌های دانشگاه حمایت می‌کند. این خدمات، فعالیت‌هایی نظیر جمع‌آوری داده‌های مربوط با فعالیت دانشگاه و ایجاد سیستم اطلاعاتی یکپارچه و ارزیابی منظم برنامه‌ها و فرایندهای مدیریتی، ارائه گزارش، انتشار یافته‌ها و نیز تعاملات ویژه با محیط است.

۲. از نتایج پژوهش می‌توان چنین استنباط نمود، الگوی تلفیقی دانشگاه پژوهی ترکیب سیستماتیک مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی در چتر ابعاد چهارگانه دانشگاه پژوهی است. این ترکیب سیستمی از ویژگی‌های الگوی مذکور به حساب می‌آید و بیانگر وجه تمایز و جامعیت این الگو نسبت به الگوی ولکوااین (۱۹۹۹) است. با توجه به تطابق ماهیت ابعاد و مؤلفه‌های دانشگاه پژوهی با اهداف دفتر طرح و برنامه در دانشگاه‌های کشور، این الگو می‌تواند مبنایی برای توسعه نسل جدید دفتر طرح و برنامه، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور قرار گیرد.

۳. مسئله اساسی در فرایند و ساختار تصمیم‌گیری در مدیریت دانشگاه‌های کشور، کاستی و ناکارآمدی نهادهای تصمیم‌گیرنده^۱ است و دلیل عمده آن فقدان نهاد تصمیم‌ساز^۲ است. یعنی در فرآیند تصمیم‌گیری مدیریت دانشگاه، حلقه گمشده‌ای است که موجب ایجاد شکاف میان پژوهشگران تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیران دانشگاه شده است. لذا ایجاد نهادی که بتواند با استفاده از یافته‌های پژوهشی مطالعات تطبیقی و پردازش اطلاعات عملکردی دانشگاه، مدیران دانشگاه را در تصمیم‌گیری درباره سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اقدامات جاری دانشگاه پشتیبانی نماید، ضروری است. اگرچه مراکز تصمیم‌گیری در دانشگاه‌های ایران (که براساس آیین‌نامه سازماندهی و تشکیلات دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تعیین و تعریف شده است) بیانگر استفاده بیشتر از سبک تصمیم‌گیری مبتنی بر الگوی دیوان‌سالاری، یعنی پیروی از قوانین دولتی مربوط به استخدام، ارتقا، ساختارهای حقوقی و برنامه‌ها است. در چنین شرایطی، پیشنهاد می‌گردد دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور با اقتباس از نتایج این پژوهش، سبک ویژه‌ای از تصمیم‌گیری را برای دانشگاه‌ها طراحی نمایند به گونه‌ای که مجموعه دفاتر نظارت و ارزیابی دانشگاه و دفتر طرح و برنامه دانشگاه با بهره‌گیری از راهبردهای دانشگاه پژوهی به بهبود تصمیم‌سازی مدیریت دانشگاه بپردازند. نکته قابل تأمل دیگر آن است که با توجه به اینکه ارکان مدیریت دانشگاه‌ها از قدرت اختیاری ویژه‌ای برخوردارند، بهتر است رؤسای دانشگاه‌ها از همکاری مشاورین دارای تخصص مدیریت آموزشی و یا مدیریت آموزش عالی در تحلیل‌گری و تصمیم‌سازی بهره‌مند شوند. بر این اساس است که می‌توان گفت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور از جمله سازمان‌هایی هستند که به صورت علمی اداره می‌شوند.

1. Decision Maker
2. Decision Broker

منابع

۱. امین بیدختی، علی اکبر؛ محمدعلی نعمتی و مریم زارع. (۱۳۹۱). ضرورت ایجاد واحد دانشگاه پژوهی در دانشگاه‌های اسلامی ایران. *مجله مدیریت در دانشگاه اسلامی*. سال اول. شماره ۱. بهار.
۲. ابراهیمی پور، حسن؛ رضا دهنویه؛ مهدی جعفری؛ حمید اسماعیل زاده؛ سمیه نوری حکمت. (۱۳۹۱). نقش واحد تحقیق و توسعه در سیستم اطلاعات مدیریت دانشگاه. *مجله اطلاعات سلامت*. دوره نهم. شماره اول. فروردین و اردیبهشت.
۳. جاودانی، حمید. (۱۳۹۲). *سیاست پژوهی*. تهران: مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی.
۴. عارفی، محبوبه. (۱۳۸۴). *برنامه‌ریزی درسی راهبردی در آموزش عالی*. تهران: مرکز انتشارات جهاد دانشگاهی دانشگاه شهید بهشتی.
۵. فراستخواه مقصود. (۱۳۸۸). *دانشگاه و آموزش عالی، منظرهای جهانی و مسئله‌های ایرانی*. تهران: نشر نی.
۶. مرجانی، سیدهادی. (۱۳۹۴). *دانشگاه پژوهی الگویی برای دانشگاه‌های ایران*. طرح پژوهشی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
۷. مظفری، گشتاسب. (۱۳۹۵). *طراحی و ارائه الگوی پاسخگویی دانشگاهی*. رساله دکترای دانشگاه شهید بهشتی.
۸. ملکی، عباس. (۱۳۸۳). *مدخلی بر علوم تصمیم‌گیری*. تهران: شرکت راهبردهای پتروشیمی، کارگاه آموزشی فرایند تصمیم‌گیری و حل مشکل.
۹. نعمتی، محمدعلی؛ طیبه موسوی امیری و محبوبه خسروی. (۱۳۹۳). *دانشگاه پژوهی، رهیافتی نو در راستای توسعه ارتباط با صنعت و دانشگاه*. فصلنامه علمی *ترویجی ارتباط صنعت و دانشگاه*. سال هفتم. شماره‌های ۲۵ و ۲۶. پاییز و زمستان.
۱۰. یمنی دوزی سرخابی، محمد. (۱۳۹۱). *کیفیت در آموزش عالی*. تهران: انتشارات سمت.

11. Altbach, P. & D. H. Kelly. (1985). *Higher Education in International Perspective*. London: Mansell.
12. Borden, V. M; A. Calderon; N. Fourie; B. Leporie. & A. Bonaccorsi. (2013). Challenges in Developing Data Collection Systems in a Rapidly Evolving Higher Education Environment. *New Directions for Institutional Research*. No. 157.
13. Brenda, H. Rogers. (1989). The Value of Institutional Research in the Assessment of Institutional Effectiveness *Research in Higher Education*. Vol. 30. No. 3.
14. Calderon, A. (2011). *Challenges and Paradigms for Institutional Research in a Globalized Higher Education System* Keynote Address. Fourth Conference of U. K. and Ireland Institutional Research. London: England.
15. Calderon, A. & C. Mathies. (2013). Institutional Research in the Future: Challenges Within Higher Education and the Need for Excellence in Professional Practice. *New Direc-*

tions for Institutional Research. No. 157.

16. Coughlin, M. A.; J. Hoey. & M. Hirano-Nakanishi. (2009). Sector Differences in the Role of Institutional Research in Informing Decision Making and Governance in Higher Education. *Asia Pacific Education Review*. No. 10.

17. Crossen, R. T. (2004). *Case Study of the Use of Institutional Information for Decision Making in the Strategic Planning Process at a Community College*. Unpublished Doctoral Dissertation, Colorado State University, Fort Collins.

18. Dodd, A. H. (2004). Accreditation as a Catalyst for Institutional Effectiveness. in M. J. Dooris; J. M. Kelly. & J. F. Trainer (Eds). *Successful Strategic Planning*. New Direction for Institutional Research. No. 123. Scan Francisco: Jossey-Bass.

19. Dressel, P. L. (1981). The Shaping of Institutional Research and Planning. *Research in Higher Education*. 14(3).

20. Eaton, J. S. (2002). Before You Bash Accreditation. *Consider the Alternatives. Chronicle of Higher Education*. 49 (25). [Http://Chronicle.Eom/Weeklv/V49/I25/25b01501.Htm](http://Chronicle.Eom/Weeklv/V49/I25/25b01501.Htm), Retrieved February. No. 27. 2006.

21. Entezari, Y. (2006). Institutional Research for Knowledge Development Productivity in Iran University. *Higher Education Letter*. Vol. 1-4 (In Persian).

22. Ewell, P. T. (1989). Information for Decision: What'S the Use? in P. T. Ewell (Ed). *Enhancing Information Use in Decision*. (Pp. 7-19). New Direction for. Institutional Research. No. 64. Sanfreisco: Jossey-Bass.

23. Feeren, A. S. & M. S. Aylesworth. (2001). Using Qualitaive and Quantitative Information in Academic Decisions. In R. D. Howard. & K. W. Borland (Eds). *Balancing Qualitative and Quantitative Information for Effective Decision Support* (Pp. 67-83). New Directions for Institutional Research. No. 112. San Francisco: Jossey-Bass.

24. Fincher, C. (1985). The Art and Science of Institutional Research. In Marvin W. Peterson and Mary Corcoran (Eds). in *Institutional Research in Transition* (Pp. 17-38). New Directions for Institutional Research, 46. San Francisco: Jossey-Bass

25. Howard, R. D. Et Al. (2012). *The Handbook of Institutional Research*. Association for Institutional Research (AIR). Jossey Bass.

26. Hutcheson, P. & D. Kidder. (2011). The National Interest: the College and University Hn the United States in the Post – World War// Era. Inj. C. Smart & M. B. Paulsen (Eds.). *Higher Education: Handbook of Theory and Research* (Vol. 26, 221-264). Houten, Nethriands: Springer.

27. Johnson, R. B. (1998). Toward a Theoretical Model of Evaluation Utilization. *Evaluation and Program Planning*. No. 21.

28. Karen L. W. (2012). The Role of Institutional Research in a High Profile Study of Under Graduate Research. *Researching Higher Education*. November 2012. Vol. 53. Issue. 7.

29. Knight, W. E. (2010). In Their Own Wordes: Effectiveness in Institutional Research. *Association for Institutional Research*. No. 115.

30. Knight, W. (2013). *The Hanbook of Institutional Research*. Association for For Institutional Research (AIR). Jossey –Bass.

31. Lange, L; F. M. Saavedra. & J. Romano. (2013). Institutional Research in Emerging Countries of Southem Africa, Latin America, and the Middle East and North Africa: Global Frameworks and Local Practices. *New Directions for Institutional Research*. No. 157.

32. Limer, C. & D. G. Terkla. (2009). Laying the Foundation: Institutional Research Office Organization, Staffing, and Career Development. *New Directions for Institutional Research*. No. 143.

33. Lindquist, S. B. (1999). A Profile of Institutional Research From AIR National Membership Surveys. In J. F. Volkwein (Ed.). *Wath Is Institutional Research All About? a Critical*

- and Comprehensive Assessment of the Profession* (Pp. 41-50). New Direction for Institutional Research, 104. San Francisco: Jossey-Bass.
34. Mann, B. W. (2001). Community College Effectiveness: Does Data Make a Difference? Reproduced with Permission of the Copyright Owner. *Futher Reproduction Prohibited Without Permission*. (Doctoral Dissertation, University of Missoun Kansas City, 2001). Dissertation Abstracts International. No. 62. 11 A.
35. Matsen, M. E. (1993). *The Institutional Research as Interpreter and Critic*. (ERIC Document Reproduction Services No. ED 360 024).
36. Middaugh, M. F. (1990). The Nature and Scope on Institutional Research. In J. B. Presley (Ed.). *Organizing Effective Institutional Research Offices* (Pp. 35-48). New Directions for Institutional Research. No. 66. San Francisco: Jossey-Boss.
37. Morest, V. (2009). Accountability, Accreditation, and Continuous Improvement: Building a Culture of Evidence. In C. Leimer (Ed.). *Imagining the Future of Institutional Research*. New Directions for Institutional Research. No. 66. San Francisco. CA: Jossey-Bass.
38. Neave, G. (2003). Institutional Research. From Case Study to Strategic Instrument. In R. Begg (Ed.). *The Dialogue Between Higher Education Research and Practice* (Pp. 3-14). Houten, Netherlands: Springer.
39. Noblit, G. & R. Hare. (1988). *Meta-Synthesis Ethnography: Synthesizing Aualitative Studies*. Newbury Park. CA: SAGE
40. Okigbo, C. A. (2007). *Institutional Research in Higher Education*. North Dakota State University.
41. Olsen, D. (2000). Institutional Research. *New Directions for Institutional Research*. No 111. Jossey-Bass, a Wiley Company.
42. Peterson, M. W. (1999). The Role of Institutional Research; From Improvement to Redesign. *New Directions for Institutional Research*. No. 104. US: Jossey-Bass Publishers.
43. Peterson, M. W. & M. Corcoran. (1985). Proliferation Or Professional Integration: Transition Or Transformation. In M. V. Peterson. & M. Corcoran (Eds.). *Institutional Research in Transition*. New Direction for Institutional Research. No. 46. San Francisco: Jossey-Bass.
44. Reichard, D. J. (1982). The Practice of Institutional Research: Toward an Operational Definition. *A Paper Presented at the 22nd Annual Forum of the Association for Institutional Research*. Denver, CO. May 16-19.
45. Sair. (2003). *The Southem Association for Institutional Research*. www.sair.org.
46. Saketi, P. (2007). Institutional Research Introduction. *Research and Planning in Higher Education*. 52nd University Presidents and Scientific Centers Managers Summit, Research and Technology (In Persian).
47. Sandelowski, M. & J. Barroso. (2007). *Handbook for Synthesizing Qualitative Research*. New York: Springer.
48. Saupé, J. L. & J. R. Montgomery. (1970). *The Nature and Role of Institutional Research*. Memo to a College or University, Berkeley, California: Association for Institutional Research.
49. Saupé, J. L. (1981). The Functions of Institutional Research. Tallahassee, FL: Association for Institutional Research.
50. Schmidlein, F. (1985). Changing Governance and Management Strategies. In M. W. Peterson and M. E. Corcoran (Eds.). *Institutional Research in Transtion* (Pp. 59-79). New Direction for Institutional Research 46. San Francisco: Jossey –Bass.
51. Serban, A. M. (2002). *Knowledge Management*. The 5th Face of Institutional Research US. Wiley Periodicals Inc
52. Seybert, J. A. (1991). The Role of Institutional Research in College Management. *School Organisation*. No. 2.

53. Sheeham, B. S. (1980). Developing Effective Information System, in P. Jedmamus, M. Peterson. & Association (Eds). *Improving Academic Management; a Handbook of Planning and Institutional Research* (Pp. 510-538). San Francisco: Jossey-Bass.
54. Springer, R. (2011). Applying the Use, Methods, and Values Branches of Evaluations. *Theory Tree to Institutional Research*. University of North Carolina.
55. Taylor, A. L. (1979). Decision Process Behaviors of Academic Managers. *Paper Presented at Theannual Forum of the Association for Institutional Research*. San Diego. California. May1979.
56. Taylor, J; M. Hanlon. & M. Yorke. (2014). The Evolution and Practice of Institutional Research. *New Directions for Institutional Research*. No. 157.
57. Terenzini P. T. (1999). On the Nature of Institutional Research and Knowledge and Skills It Requires. *New Directions for Institutional Research*. No. 104. US: Jossey-Bass Publishers.
58. Terenzini, P. (2012). On the Nature of Institutional Research. Revisited: Plus Ca Change...?. *Research in Higher Education*. March 2013. Vol. 54. Issue 2.
59. Toutkoushian. R. K. (2005). What Can Institutional Research Do to Help Colleges Meet the Workforce Need of State and Nation?. *Research in Higher Education*. Vol. 46. No. 8.
60. Volkwein, J. F. (1999). The Four Fact of Institutional Research. *New Direction Institutional Research*. No. 104. Winter. Jossey-Bass.
61. Volkwein, J. F. (2008). *The Foundations and Evolution of Institutional Research*. No. 141.
62. Volkwein, J. F. (2013). ED the Foundations and Evolution of Institutional Research2. *New Directions for Higher Education*. No. 1.
63. Voorhees. R. A (2008). Institutional Research's Role in Strategic Planning. *New Directions For Higher Education*. No. 141. Spring.
64. Walton, A. L. (2005). *Institutional Research and Administrative Decision-Making in Higher Education: Characteristics Influencing Data Use*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Denver.
65. Webber, K. L. (2012). The Role of Institutional Research in a High Profile Study of Undergraduate. *Research in Higher Education*. Vol. 53. Issue, 7.
66. Whitchurch, C. (2008). Shifting Identities and Bluming Boundaries: the Emergence of Third Space Professionals in UK Higher Efucation. *Hagher Education Quarterly*. 62(4).
67. Zimmer. L. (2006). Question A: Synthesis-Meta Qualitative of with of Texts Journal of Advanced Nursing. No. 53.